

"Edirne'de Kültür ve Sanat"

Ender Bilar

www.enderbilar.com

TARİHİN UYARISI, BUGÜNÜN SINAVI: SELİMİYE CAMİİ

Mimar Sinan'ın "ustalık eserim" diyerek Edirne'ye armağan ettiği Selimiye Camii, 16. yüzyılın mimari dehasını yansıtan eşsiz bir başyapıt ve kentin en güçlü kültürel kimliğidir.

29 Haziran 2011 tarihinde UNESCO Dünya Kültür Mirası listesine girerek insanlığın ortak değeri olarak tescillenen bu miras, bugün bilimsel dayanağı tartışmalı bir restitüsyon projesi ve buna eşlik eden kurumsal sessizlik nedeniyle geleceğini tehdit altında bulunduruyor.

Edirne Selimiye Camii bilindiği gibi Kasım 2021 tarihinde restorasyon sürecine alınmış olup caminin kalemişi hat ve tezyinat alanlarındaki faaliyetleri; bilimsel bilgi ve tarihi belgeler ışığında yürütüldüğü düzenlenen raporlarda belirtilmektedir. Bu bağlamda bu çalışmalar Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 19.06.2023 tarihinde verdiği onay doğrultusunda başlanılarak ana kubbe hat ve tezyinat uygulamaları da Aralık 2024'de tamamlanmıştır.

Tarihi süreçten gelen Selimiye Camii'nin yazı-tezyinat alanlarının ve bilhassa ana kubbe tezyinatının değiştirilmesine yönelik bir grup hattat, nakkaş ve mimar bir araya gelmiş ve yeni bir kalemişi restitüsyon projesi öne sürmüştür. Bu proje yaklaşık iki yıldır süren tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Dolayısıyla öne sürülen yeni proje mevcut restorasyon çalışmalarının da durmasına sebep olmuştur. Hazırlanan yeni proje onay almak için Edirne Koruma Bölge Kuruluna üç kez sunulmuş ancak yeterli bilgi ve belgeye dayanmadığından kurul tarafından reddedilmiştir.

Kurul tarafından üç defa reddedilen yeni restitüsyon projesi 29.07.2025 tarihindeki Bilim Kurulu kararıyla onaylanmış ve resmî yazıyla bildirilmiştir.

Mevcut tarihi hüviyetindeki kubbe ve süslemeleri

nuyla ilgili raporu gerekse bu konuyla ilgili bilim insanlarının Selimiye Camii kubbe kalemişleriyle ilgili uygulanmak istenen yeni projenin bilimsel hiçbir veriye dayanmadığını belirtmektedir.

Aslında bu durumun doğmasına sebep olan birinci sebep Selimiye Camii'nin 1752 yılında yaşanan depremde büyük hasar alması ve kubbenin de bu depremden etkilenmesidir.

Selimiye Camii değişik dönemlerde restorasyon süreçlerinden geçmiştir. Oysa böylesi bir kültür mirasının en temel teknik belgesi olan rölöve çalışmalarına ancak 2012 yılında başlanabilmesi, Selimiye gibi dünya ölçeğinde değer taşıyan bir yapının korunmasında ciddi bir ihmaldir. Rölöve, yapıdaki özgün detayların bilimsel biçimde kayda alınmasını ve her türlü restorasyon kararının sağlam

Yapılması önerilen ve proje onayı alınan kubbe ve süslemeleri

Yeni projenin savunucularından olan Muammer Semih İRTEŞ konuyla ilgili olarak 2023 yılında "Edirne Selimiye Camii Kalemişleri ve Restorasyonu Üzerine Bir Değerlendirme" başlıklı makalesini "Nigarhane" adlı dergide yayımlamıştır.

ICOMOS da yayımlamış olduğu raporunda "Selimiye Camii'nde 16. yüzyıla ait olduğu kesin biçimde belgelenmiş bütüncül hiçbir kalemişi desenine ulaşılamamıştır. Mevcut gravür ve arşiv belgeleri bütüncül ve yeterli veri sunmamaktadır. Hazırlanan kalemişi rekonstrüksiyon önerisi bilimsel güvenilirlikten yoksundur. Ayrıca 16. yüzyılda Mimar Sinan'ın hassa başmimarı olduğu döneme (1538-1588) ait kubbelerde tek ve değişmez bir kalem işi süsleme şemasının.." bulunmadığını önemle vurgulamaktadır.

Gerek Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) Türkiye Milli Komitesi'nin ko-

verilerle desteklenmesini sağlamaktadır.

Bu bağlamda yapmış olduğum araştırmalarla edindiğim Sultan II. Abdülhamid devrinde yayımlanan 1883/1300 tarihli belgede de görüldüğü gibi Selimiye Camii'nin onarımı hakkında yayımlanan fermanla Selimiye Camii'nin onarımına yönelik şu sözler sanki bugünkü yöneticileri ve ilgili kişileri uyarı niteliğindedir;

"... Bunun gibi kadim eserlerin şeref ve itibarının devamı, mimarinin barındırdığı güzel sanat unsurlarının değiştirilmeden yok edilmeden muhafazasına bağlı bulunduğundan, adı geçen kubbelerin tamiri esnasında, vali paşanın da bizzat nezareti temin edilerek, kadim halini bozacak bir değişikliğe sebebiyet verilmemesi ve içinde bulunan mevcut eserlerin en güzel şekilde korunmasına imkan sağlayacak şartların teminine azami özen ve titizliğin gösterilmesi hususunda Edirne Vilayetine gerekli tebligatın yapılması için Dahaliye Nezaret-i Celalisine... emir ve ferman."

Bu belgeden de anlıyoruz ki, ne o dönemdeki ferman ne bu dönemde alınan kurul kararları hiçe sayılmakta dolayısıyla hiçbir bilgi ve belgeye dayandırılmayan bir proje, insanlığın kültür mirası olmuş bir yapıya uygulanmaya çalışılmaktadır.

Edirne tarih, kültür ve sanat kenti olarak bir açık hava mü-

zesidir. Kentin cadde ve sokaklarını taçlandıran kültür mirasları kentin kültürel kimliğini oluşturmakla birlikte kentin kültür turizminin de önemli öğeleridir.

Böylesi bir proje iki yıldır ortada dolaşırken Edirne'nin konu ile ilgili sivil toplum örgütlerinin sessiz kalması bir o kadar da üzücüdür. Bu olay kentin sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili kurum ve yöneticilerini ilgilendirmez mi? Kentin en önemli kültürel kimliği olan Selimiye Camii'nin UNESCO Dünya Kültür Mirasından çıkması kentimizin kültür turizmini etkilemeyecek mi? Ne yazık ki, duyarsız bir toplum olmanın sorumsuzluğu kentimizi de etkilemiştir. Ancak tarihçi ve bilim insanı İlber Ortaylı'nın konuyla ilgili demeci biraz da olsa bu sessizliği bozmuştur.

Aslında kentimizde daha önce de tarihi Kaleiçi semtini böyle yok etmedik mi? Kentin cumhuriyet dönemi mimari eserlerinden olan Elektrik Fabrikası önüne konulan Balaban Paşa Mescidi de böyle bir sessizlik içinde gerçekleştirilmemiş miydi? Selimiye Camii ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi de yıllarca bekletilmedi mi?...

Sonuç olarak; UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde yer alan eserler, belirlenen normlar, kurallar ve ülkelerin taraf olduğu kararlar doğrultusunda korunmadığında, öncelikle tehdit altındaki dünya mirası olarak kabul edilmekte ve gerekirse listeden çıkarılmaktadır.

UNESCO Dünya Miras Komitesi, Haziran 2009 tarihinde kültürel peyzajın merkezine

dört şeritli bir köprü inşa edilmesi nedeniyle Almanya'nın Dresden Elbe Vadisi'ni "Dünya Mirası" listesinden çıkarmıştır. 2021 yılında da İngiltere'nin Liverpool kentinde yapılan Everton FC stadyumu ve alan üzerinde yapılan gelişmeler nedeniyle Liverpool'u, alanların "olağanüstü evrensel değerini" koruyamamasından ve tarihi dokuda "ciddi bozulmalar" oluşmasından dolayı Dünya Mirası statüsünden çıkarmıştır.

Bugün Selimiye'de yaşanan süreç, 1883 tarihli fermanın uyarılarını ve UNESCO'nun Dresden ile Liverpool kararlarının hatırlattığı sorumlulukları yeniden gündeme getiriyor. Bilimsel temelden yoksun bir restitüsyon ısrarı, yalnızca kubbenin desenlerini değil, Edirne'nin kültürel hafızasını ve dünya mirası statüsünü de riske atıyor.

Kentin sivil toplum kuruluşları, yerel yöneticileri ve kültür kurumları bu gidişata sessiz kalmamalıdır. Selimiye'yi UNESCO'ya taşıyan dosyada kültürel mirasa sahip çıkan Edirne Belediyesi, bugün tavan süslemelerindeki tartışmalı değişim karşısında da aynı duyarlılığı göstermelidir. Aksi hâlde bir zamanlar "Elbe Vadisi" ve "Liverpool"un yaşadığı kaybın benzerini Selimiye için de yaşanılması kaçınılmaz olur.

Edirne'nin kültür miraslarını ve kimliğini korumak, bugün atılacak ortak ve kararlı adımlarla mümkün; yarın çok geç olabilir.

Ezan Vakitleri

İmsak	Güneş	Öğle	İkinci	Akşam	Yatsı
05:17	06:45	13:15	16:47	19:35	20:57

Yenigün
edirneyenigun@hotmail.com
edirneyenigun@gmail.com
GAZETECİLİK VE MATBAACILIK

YEREL SÜRELİ YAYIN

Kuruluş: 5 Mayıs 2005

Kurucusu ve Sahibi:

Hasan Tahsin ERYONAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Tarık ERYONAR

Haber Editörü

Özgür ORHAN

Tarih: 13 EYLÜL 2025 Sayı:6095

UETS adresi: 15602-06750-41933

Baskı, Yönetim, Yazışma Adresi:

Yenigün Ofset Gazete ve Matbaa Tesisi

Çavuşbey Mahallesi Mumcular Sokak (Makedonya Kulesi Karşısı) No. 16/B EDİRNE

Tel: 0 (284) 213 51 82

WHATSAPP İHBAR HATTI: 0 541 225 27 57

İrtibat Bürosu:

Sabuni Mahallesi Bedesten Dış Dükkanları No: 5 EDİRNE

Tel: 0 (284) 225 27 57 Tel./Fax: 0 (284) 214 33 31

Yıllık Abone Bedeli:3500 TL. - Şehirdışı Abone Bedeli:4000 TL. -

Resmi İlanlar Sütun cm:140 TL. - Zayı İlanı 200 TL.

Fiyatı 5 TL. - Eski gazete satış bedeli 20 TL - Fiyatlara KDV dahil değildir.

Renkli basılmasını istediğiniz özel ilan ve reklamlar pazarlığa tabidir.

GAZETEMİZDE YAYINLANAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

www.edirneyenigun.com

NÖBETÇİ

ECZANE

EDİRNE

BARAJ ECZANESİ

BİRİNCİ MURAT MAH.ZÜBEYDE HANIM CAD.36 SOK.
ELBIKO 84 APT.D-11
2842364017

YAŞAM ECZANESİ

MRDRESE ALI BEY MAH.ÇUKUR ÇEŞME SOK.NO:1
02842133999

NAR ECZANESİ

FATİH MAH. ALPARSLAN TÜRKES CAD. NO:14/76 1. MURAT
DEV. HAST. KARŞISI
02842363435